

'De dingen zijn een palimpsest: reeds beschreven worden ze steeds opnieuw beschreven.'

Foucault

'L'immense et compliqué palimpseste de la mémoire.'

Baudelaire

Palimpsest

In zijn lezing tijdens het colloquium dat onlangs aan Godard werd gewijd¹ gebruikte David Bordwell de term 'palimpsest' om de schrijftuur of stijl van Godards films te karakteriseren. Achteraf maakte de Italiaanse filmtheoreticus, Francesco Cassetti hem er opmerkzaam op dat zijn gebruik van de term niet erg precies was, omdat 'palimpsest' naar niet-intentionele schrift-fragmenten verwijst, maar teksten die over andere teksten heenliggen, waardoor de eerste verdwijnen, een soort intertekstualiteit waar de controlerende instantie echter zeer precies bepaald was: de kloosterorde. Enerzijds dus totale toevalligheid en verglijding van tekstfragmenten die aldus anoniem worden, anderzijds scherpe controle en toezicht door de instelling waarin ze 'plaatsvonden'. Ik wees er Cassetti op dat dit fenomeen eigenlijk een zeer goede beschrijving of omschrijving van de televisie vormde, waarvan de veelheid en diversiteit, de heterogeniteit van de verschillende programma's tot een soort anonieme tekst uitgroeien, althans zo in het brein van de kijker leven (misschien zou het beter zijn om te zeggen het brein vullen met hun leegte!). Deze associatie verbaasde Cassetti geenszins en leek nogal voor de hand te liggen: palimpsest wordt in Italië het programmarooster van de televisie genoemd en is daar een heel gebruikelijk woord. Je ziet maar: wat in de ene taal doorgaat voor geleerd en hermetisch (ook al is het een normaal *Van Dale*-woord; maar men weet op wat voor gespannen voet de Nederlander met *Van Dale* leeft, om niet te zeggen met zijn taal!), is in een andere taal gewone omgangstaal.

(E.d.K.)

1. Colloquium Jean-Luc Godard, georganiseerd door de Université de Liège en gehouden te Brussel van 24 tot 27 april 1986. Gelijktijdig met het colloquium was er in het Filmmuseum te Brussel een volledige retrospectieve van zowel de filmische als de video-producties van Godard te zien. Ook verschenen: een dossier Godard (*Video Doc*) gewijd aan zijn videoproducties, en een themanummer van *La Revue Belge du Cinéma*, gewijd aan zijn films.